

IRaadsinformatiebrief

Aan: de leden van de raad
Van: het college van Heusden
Datum: 18 juni 2019
Onderwerp: Uitkomsten meicirculaire gemeentefonds
Doel: ter kennisname/ter informatie
Aanleiding: toezegging
Aard informatie: openbaar

Aanleiding

Onlangs is de meicirculaire gemeentefonds verschenen die ingaat op de ontwikkeling van de algemene uitkering voor gemeenten. De algemene uitkering vormt de grootste inkomstenbron van de gemeente en is gekoppeld aan (een groot deel van) de rijksuitgaven. De uitkomsten van de meicirculaire vormen de basis voor het opnemen van de algemene uitkering in de begroting 2020.

Op 25 juni ligt de voorjaarsnota voor in de raadsvergadering. Hierbij is aangegeven dat de raad voor de vergadering geïnformeerd wordt over de uitkomsten van de meicirculaire. Hiertoe dient deze raadsinformatiebrief.

Informatie

Ontwikkeling accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af methode wordt het accres genoemd.

De definitieve vaststelling van het accres 2018 is € 807 miljoen ofwel 4,82 %. Dat is ten opzichte van september 2018 een nadelige afrekening met een min van € 148 miljoen. De afrekening over 2018 vindt plaats in uitkeringsjaar 2019. De rijksuitgaven waren per saldo € 2 miljard lager dan gedacht. Dat was vooral op zorg, defensie en infrastructuur. Het geraamde accres 2019 wordt ten opzichte van de septembercirculaire 2018 opwaarts bijgesteld met € 74 mln.. Het accres 2019 is - met de verrekening over 2018 - daardoor per saldo € 74 mln. lager ten opzichte van de septembercirculaire 2018. Vanaf 2020 dalen de accessen weer ten opzichte van de septembercirculaire 2018, hoofdzakelijk als gevolg van een lagere loon- en prijsontwikkeling. Dit effect vertalen wij één op één in onze begroting 2020 door dezelfde loon- en prijsindexatie toe te passen.

Op 18 december 2018 hebben de VNG, het IPO, de UvW en de Minister van BZK de beheeroverkomst Digitaal stelsel Omgevingswet landelijke voorziening (DSO-LV) ondertekend. De overeenkomst regelt onder andere de inhoud en de uitvoering van de beheertaak, de financiering en de samenwerkingsafspraken voor een optimale werking van het DSO-LV. Op grond van de beheerovereenkomst DSO-LV gaan gemeenten vanaf 1 januari 2020 jaarlijks € 18 miljoen bijdragen aan de kosten van het basisniveau DSO-LV en het informatiepunt Omgevingswet. Voor Heusden betekent dit een afname van de uitkering met € 44.000 per jaar.

Ruimte BTW compensatiefonds (BCF)

De afrekening van het BTW-CompensatieFonds 2018 is ook nadelig, een min van € 67 miljoen. Gemeenten hebben meer gedeclareerd bij het BCF dan gedacht in de septembercirculaire 2018, waardoor de ruimte onder het plafond kleiner werd. De afrekening vindt plaats in 2019 als een incidentele uitname. Veel gemeenten hebben op advies van de fondsbeheerders en de provinciaal toezichthouder een inschatting gemaakt hoe hoog de onderschrijding onder het plafond zou uitvallen. Dat resulteert nu in een lager bedrag en dus een tegenvaller. Wij hebben deze afrekening niet geraamd; voor ons is de afrekening, zolang er minder wordt gedeclareerd dan het plafond, dus altijd een

meevaller. Voor de begroting 2020 met bijbehorende meerjarenraming is in deze circulaire een advies opgenomen dat die raming maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2018, zijnde macro € 39 miljoen. De provinciaal toezichthouders geven ter overweging een lagere of zelfs helemaal geen raming meer te maken omdat het totaal van gemeentelijke declaraties op korte termijn zou kunnen omslaan in een overschrijding van het plafond en dus een uitname uit het gemeentefonds. Wij nemen deze overweging over.

Aanpassing maatstaven

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven (zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente), een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor. Die drie zijn aan wijzigingen onderhevig. De maatstaven worden bij de berekening van elke circulaire geactualiseerd. N.a.v. deze circulaire is voor een aantal maatstaven zowel het volume als het bedrag per eenheid bijgesteld. Daarnaast is Heusden een groeigemeente. Hier is in de meerjarenraming van de uitkering wel enigszins rekening mee gehouden, maar op basis van actuele gegevens zorgt dit voor een positievere bijstelling.

Kanttekening daarbij zijn de (nieuwe) maatstaven die voor het sociaal domein gelden. Afgelopen jaren werden de basiseenheden van maatstaven in het sociaal domein betrekkelijk stabiel gehouden. Na de overheveling van de integratie-uitkering naar de algemene uitkering is het normale regime van toepassing geworden. Ofwel de basisgegevens worden regelmatig geactualiseerd net als bij de andere maatstaven. De meeste maatstafgegevens voor de maatstaven sociaal domein kunnen door het CBS echter niet eerder worden geactualiseerd dan vlak voor de komende septembercirculaire 2019. De verwachting is dat de impact daarvan groot kan zijn.

Compensatie jeugd

Het kabinet heeft besloten extra middelen toe te voegen aan het jeugdhulpbudget. In 2019 gaat het om € 420 miljoen (waarvan € 20 miljoen tijdelijk aan de jeugdautoriteit beschikbaar wordt gesteld) en in 2020 en 2021 om jaarlijks € 300 miljoen. De middelen worden verdeeld via de maatstaven van het subcluster Jeugdhulp. Voor Heusden betekent dat voor 2019 een bijdrage van € 815.000 en voor 2020 en 2021 € 604.000.

Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Daarnaast worden de komende maanden bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over hoe het jeugdhulpstelsel effectiever, efficiënter en beter kan gaan functioneren.

In de voorjaarsnota hadden we reeds een voorschot genomen op de meicirculaire en een compensatie van € 500.000 per jaar ingecalculeerd. Deze valt dus hoger uit. Complexiteit is nu wel dat we de stijgende lasten structureel opnemen in onze begroting terwijl de compensatie stopt na 2021. In 2022 en 2023 leidt dit dus op voorhand tot een 'gat' in de begroting. Het ministerie van VWS schrijft in een brief aan de VNG dat er overleg zal komen met de provinciaal toezichthouders over een richtlijn ten aanzien van de meerjarenraming jeugd in de gemeentelijke begrotingen. Die richtlijn is er nog niet en evenmin is bekend wanneer deze komt. Hierover zal op korte termijn duidelijkheid moeten komen; gemeenten gaan immers nu aan de slag met de opstelling van de begroting 2020.

Uitkomsten financieel

Onderstaand overzicht laat het netto verschil zien tussen deze meicirculaire 2019 en de huidige raming op basis van de decembercirculaire 2018 (verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2019 en de voorjaarsnota). Bedragen x € 1.000 (- = budgettair nadeel). Kanttekening voor 2019 is wel dat net als in 2018 de kans groot is dat de Rijksbegroting wederom een onderuitputting laat zien en er weer een negatieve bijstelling plaats gaat vinden in september.

Effect Algemene Uitkering gemeentefonds	2019	2020	2021	2022	2023
Uitkomst mei circulaire 2019	56.560.497	58.328.265	58.477.367	57.994.659	58.616.383
Uitkomst dec circulaire 2018	55.265.599	56.126.311	56.558.459	56.975.586	57.432.680
Mutatie AU t.o.v. huidige raming	1.294.898	2.201.954	1.918.908	1.019.073	1.183.703
Oormerkingen:					
Participatie	-129.181	-102.183	-128.840	-82.477	-21.187
Bommenregeling	-130.124				
Wet verplichte GGZ		-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Vergoeding waterschapsverkiezingen 2019	-30.575				
Sportakkoorden	-15.000				
Beschut werk	-12.000				
Kinderen in armoede		12.000	12.000	12.000	12.000
Maatschappelijke begeleiding inburgeringsplichtige asielmigranten	-68.730				
Verhoging taalniveau statushouders	-50.897	-50.897			
Reservering loonindex 2020		-510.000	-510.000	-510.000	-510.000
Loon/prijscompensatie Sociaal Domein		-530.000	-530.000	-530.000	-530.000
Effect meicirculaire op het begrotingsaldo na oormerkingen	858.391	970.874	712.068	-141.404	84.516

Toelichting oormerkingen

Naast de algemene uitkering ontvangen gemeenten via het gemeentefonds decentralisatie en integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling. Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats. Veelal zijn dit uitkeringen voor een bepaald doel of is de looptijd beperkt.

Voor diverse van deze ontvangen uitkeringen worden gekoppeld daaraan ook lasten geraamd. Deze zogenaamde 'oormerkingen' worden hierna toegelicht.

- Participatie: de middelen die de gemeente ontvangt voor de uitvoering van participatie worden één op één doorgesluisd naar Baanbrekers. In deze meicirculaire is een nieuwe verdeling voor 2019 e.v. opgenomen. Ten opzichte van onze huidige raming wordt het ontvangen bedrag in alle jaren hoger; de uitgaven zullen met hetzelfde bedrag worden verhoogd.
- Bommenregeling: betreft de toekenning op basis van de door ons ingediende aanvraag voor doen van explosievenonderzoek in bijv. nieuwbouwwijken of te ontwikkelen bedrijventerreinen cf raadsvoorstel dd. 19 feb 2019.
- Wet verplichte GGZ: Met ingang van 1 januari 2020 treedt de Wet verplichte GGZ in werking. Deze wet vervangt de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Een belangrijke verandering is dat verplichte zorg straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd kan worden en dat de essentiële voorwaarden voor deelname aan de maatschappij in het zorgplan worden meegenomen. Voor de gemeentelijke taken en bijbehorende kosten die volgen uit de Wet verplichte GGZ is in het bestuurlijk overleg van 6 mei jl. tussen het Ministerie van VWS en de VNG afgesproken om vanaf 2020 structureel € 20 miljoen toe te voegen aan het gemeentefonds. Voor Heusden komt dat neer op een bedrag van € 50.000 p/j.
- Vergoeding waterschapsverkiezingen 2019: In de Waterschapswet staat dat de waterschappen een vergoeding zijn verschuldigd voor de kosten die gemeenten maken voor de organisatie van de waterschapsverkiezingen. Deze vergoeding bedraagt € 12 miljoen. Voor Heusden is dat € 30.575.
- Sportakkoorden: Het ministerie van VWS heeft afgelopen zomer het nationaal sportakkoord gesloten. In dit akkoord worden over een aantal ambities afspraken gemaakt tussen overheid en sportbonden, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Onderdeel van het nationaal sportakkoord is een uitrol naar lokale sportakkoorden. Het ministerie heeft hiervoor een subsidieregeling in het leven geroepen waar gemeenten gebruik van kunnen maken. In eerste instantie gaat het om € 15.000 voor het opstellen van een akkoord tussen gemeente en sportverenigingen/beweegaanbieders. Nadat een akkoord is afgesloten, kan er nog twee keer een uitvoeringssubsidie van € 30.000 worden

aangevraagd. Met de raadsinformatiebrief van 30 april bent u hierover geïnformeerd. De € 15.000 voor het opstellen van het akkoord is toegekend en ontvangen we in 2019.

- Beschut werk: gemeenten ontvangen voor het aantal gecreëerde en gecontinueerde beschutte werkplekken een bonus. De gegevens over het aantal gerealiseerde en gecontinueerde beschut werkplekken zijn afkomstig van het UWV. Een beschut werkplek wordt bepaald door een koppeling van het door UWV afgegeven positief advies beschut werk en een dienstverband blijkend uit de polisadministratie van UWV. De middelen worden doorbetaald aan Baanbrekers.
- Kinderen in armoede: Het Rijk stelt vanaf 2017 structureel middelen beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Jaarlijks vindt in de meicirculaire actualisatie plaats van de verdeling voor het jaar t+1 en verder. De middelen worden verdeeld op basis van door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. De verdeling over de gemeenten voor 2020 en verder is gebaseerd op gegevens over het jaar 2016. Voor Heusden leidt dit tot een beperkte verlaging van € 12.000 per jaar.
- Maatschappelijke begeleiding inburgeringsplichtige asielmigranten: Conform artikel 18 van de Wet inburgering voorzien gemeenten in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Gemeenten ontvangen hiervoor in 2019 in totaal € 32,607 miljoen. Voor Heusden bedraagt dit € 68.730.
- Verhoging taalniveau statushouders: In aanloop naar het nieuwe inburgeringsstelsel hebben Rijk en gemeenten bestuurlijke afspraken gemaakt over de versterking van het taalniveau van statushouders die nog onder de huidige Wet inburgering inburgeren. Het kabinet stelt € 40 miljoen beschikbaar aan gemeenten voor de periode 2019/2020, waarvan € 20 miljoen in 2019 en € 20 miljoen in 2020. Met deze extra middelen wordt tevens beoogd dat gemeenten zich oriënteren op de regierol inburgering zodat een soepele overgang naar het nieuwe stelsel wordt bevorderd. Voor Heusden betekent dit een bedrag van € 51.000 per jaar.
- Loon/prijsindexatie: gemeenten worden via de algemene uitkering gecompenseerd voor loon en prijsontwikkelingen. Op basis van de meicirculaire is een deel van de algemene uitkering gelabeld om in 2020 de loonstijging te kunnen opvangen. Voor het sociaal domein vindt voor de laatste keer een aparte indexering plaats vanwege de overgang naar de algemene uitkering; volgend jaar lopen deze uitgaven mee in het accres en de algehele prijs/loonindexatie.

Begrotingssaldi na meicirculaire

In de voorjaarsnota waren we reeds uitgegaan dat in de meicirculaire een compensatie zou volgen voor de gestegen kosten voor jeugdzorg. Die was ingeschat op € 500.000 per jaar structureel en verwerkt in het saldo van de voorjaarsnota. In de verwerking van de meicirculaire zitten de werkelijke bedragen voor 2020 en 2021. Om het effect op het begrotingssaldo te kunnen bepalen wordt de € 500.000 die voorlopig opgenomen was daarom in mindering gebracht van de uitkomsten van de meicirculaire. Dit resulteert in onderstaande nieuwe begrotingssaldi. Het negatieve netto-effect van de meicirculaire in 2022 en 2023 ontstaat hoofdzakelijk zoals eerder aangegeven (onder compensatie jeugd) doordat de compensatie via de algemene uitkering vooralsnog stopt na 2021 en de lasten wel structureel zijn begroot in de voorjaarsnota.

	2020	2021	2022	2023
Saldo Voorjaarsnota 2019	167.000	124.000	385.000	876.000
Effect meicirculaire op het begrotingssaldo na oormerkingen	970.874	712.068	-141.404	84.516
<i>In het saldo van de VJN reeds opgenomen voor compensatie jeugd</i>	<i>-500.000</i>	<i>-500.000</i>	<i>-500.000</i>	<i>-500.000</i>
Saldi begroting 2020 e.v. na verwerking meicirculaire	637.874	336.068	-256.404	460.516

De effecten van de meicirculaire voor 2019 worden verwerkt in de tweede bestuursrapportage; de structurele effecten in de begroting 2020.